

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Mateja Crneković

Industrija u Krapinsko-zagorskoj županiji

Prvostupnički rad

Mentor: prof. dr. sc. Zoran Stiperski

Ocjena: _____

Potpis: _____

Zagreb, 2018.

Sveučilište u Zagrebu
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Prvostupnički rad

Industrija u Krapinsko-zagorskoj županiji

Mateja Crneković, JMBAG: 0119033265

Izvadak: Industrija je jedan od najvažnijih elemenata gospodarstva svijeta. U ovom je radu analizirana industrija u Krapinsko-zagorskoj županiji. Ona ima dugu tradiciju, a počela se razvijati još početkom 19. stoljeća. U drugoj polovici 20. stoljeća bila je izložena procesu deindustrijalizacije, koji nije ostavio velike negativne posljedice na industriju županije. Krapinsko-zagorska županija ostvaruje pozitivna industrijska kretanja, a najveći dio ovog rada odnosi se upravo na analizu industrijskih kretanja. Unatoč pozitivnim kretanjima, industrija županije suočava se s mnogim razvojnim problemima koji ograničavaju njezin razvoj. Na kraju rada navedeni su i objašnjeni razvojni problemi industrije, te predložene mjere kojima bi se riješili ti problemi i dodatno potaknuo rast industrije i cjelokupnog gospodarstva.

22 stranice, 8 grafičkih priloga, 7 tablica, 15 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: industrija, industrijalizacija, deindustrijalizacija, industrijska kretanja, razvojni problemi

Voditelj: prof. dr. sc. Zoran Stiperski

Tema prihvaćena: 12. 4. 2018.

Datum obrane: 7. 9. 2018.

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19, Zagreb, Hrvatska.

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Undergraduate Thesis

Industry in Krapina-Zagorje County

Mateja Crneković, JMBAG: 0119033265

Abstract: Industry is one of the most important elements of the world economy. In this paper work you could find the analyzes of industry in Krapina- Zagorje County. Industry has a long tradition here and began to develop in the early 19th century. In the second half of the 20th century it was exposed to the process of deindustrialization, which did not leave any major negative consequences on the industry of the county. The county of Krapina-Zagorje realizes positive industrial trends, and most of this paper work relates precisely to the analysis of industrial trends. Despite the positive developments, the county industry faces many developmental problems that limit its development. At the end of this paper work were also explained the developmental problems of the industry and there are also proposed measures to solve these problems and further boost the growth of industry and the overall economy.

22 pages, 8 figures, 7 tables, 15 references; original in Croatian

Keywords: industry, industrialization, deindustrialization, industrial trends, developmental problems

Supervisor: Zoran Stiperski, PhD, Full Professor

UndergraduateThesis title accepted: April 12th, 2018

Undergraduate Thesis defense: September 7th, 2018

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science, University of Zagreb, Marulićev trg 19, Zagreb, Croatia

SADRŽAJ

1.UVOD	1
2.INDUSTRIJALIZACIJA	2
3.DEINDUSTRIJALIZACIJA	6
4.ANALIZA INDUSTRIJSKIH KRETANJA	7
5.RAZVOJNI PROBLEMI I RAZVOJNE POTREBE	18
6.ZAKLJUČAK	21
LITERATURA	23
IZVORI	23

1.UVOD

Krapinsko-zagorska županija nalazi se u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske, a pripada regiji Središnja Hrvatska. Županija se prostire od Ivančice i Macelja na sjeveru do Medvednice na jugoistoku, dok na zapadu granicu čini rijeka Sutla, a na istoku je ona određena porječjima rijeka Krapine i Lonje. Krapinsko-zagorska županija graniči sa Slovenijom, Varaždinskom i Zagrebačkom županijom, te Gradom Zagrebom. Krapinsko-zagorska županija površinom je jedna od najmanjih, ali i jedna od najgušće naseljenih županija. Ima povoljan prometno-geografski položaj i kroz županiju prolazi međunarodna trasa autoceste koja je, uz gradove, glavna okosnica razvoja. Krapinsko-zagorska županija, zbog svog položaja uz Sloveniju, predstavlja ulaz u Hrvatsku, odnosno ulaz u Europu. Ona je tradicionalno agrarni kraj, a prve su se industrije razvijale na iskorištavanju postojećih sirovina. Međutim, industrija se sporo razvijala, a do većeg je rasta dovela decentralizacija industrije iz Zagreba. Razvoj županije, i ekonomski i politički, pod velikim je utjecajem Zagreba, a u manjoj mjeri i Varaždina.

Krapinsko-zagorska županija, u posljednjih nekoliko godina, bilježi kontinuirani rast izvoza i vanjskotrgovinskog suficita, a raste i značenje industrijske proizvodnje u ukupnom gospodarstvu županije (KZZ, 2018). Industrija ističe se kao najvažnija gospodarska grana i ostvaruje polovicu ukupno ostvarenih prihoda, a zapošljava i polovicu od ukupno zaposlenih u županiji. Namijenjena je izvozu, a kao najvažnije grane ističu se metaloprerađivačka i tekstilna industrija, te proizvodnja nemetalnih mineralnih proizvoda. Najvažnije su djelatnosti, uz industriju, trgovina na malo i veliko, građevinarstvo, turizam i promet.

Cilj je ovoga rada definirati i objasniti obilježja industrije u Krapinsko-zagorskoj županiji, te grafički i tablično prikazati i analizirati statističke podatke o industrijskoj proizvodnji u županiji, te ih usporediti sa stanjem u cijeloj Hrvatskoj. Također, prikazat će se udio industrijskih proizvoda i sirovina u ukupnom izvozu i uvozu Krapinsko-zagorske županije. U radu će se definirati i objasniti uloga industrije u gospodarstvu Krapinsko-zagorske županije i kako ona utječe na razvoj same županije, te će se današnje stanje usporediti sa značenjem industrije u prošlosti. Osim toga, rad će se osvrnuti i na čimbenike razvoja industrije te industrijalizaciju i deindustrijalizaciju Krapinsko-zagorske županije. Na kraju rada će se predložiti mjere kojima bi se potaknuo daljnji razvoj industrije te koje bi dovele do iskorištavanja svih industrijskih potencijala županije, što bi u konačnici dovelo i do gospodarskog rasta.

U analizi stanja i razvoja industrije u Krapinsko-zagorskoj županiji korištene su sljedeće metode znanstvenih istraživanja: metoda deskripcije, induktivna metoda, statistička metoda, metoda

kompilacije i vizualizacija obrađenih podataka pomoću GIS-a. Metoda deskripcije postupak je jednostavnog opisivanja ili ocrtavanja činjenica, procesa i predmeta u prirodi i društvu te empirijskih potvrđivanja njihovih odnosa i veza, ali bez znanstvenog tumačenja i objašnjavanja, a uglavnom se koristi u početnoj fazi znanstvenog istraživanja. Induktivna metoda temelji se na sistematskoj i dosljednoj primjeni induktivnog načina zaključivanja. Ona omogućuje da se, na temelju pojedinačnih činjenica i saznanja, dolazi do uopćavanja i formiranja zakonitosti, odnosno spoznaje novih činjenica i novih zakonitosti. Statističkom se metodom na temelju pokazatelja industrijskih kretanja izvodi zaključak o razvoju i trenutnom stanju industrije. Metoda kompilacije postupak je preuzimanja tuđih rezultata znanstvenoistraživačkog rada, odnosno tuđih opažanja, stavova, zaključaka i spoznaja. Ova se metoda može vrlo korisno upotrijebiti u kombinaciji s drugim metodama u znanstvenoistraživačkom radu, uz uvjet da se na uobičajen način citira sve ono što je od drugih preuzeto.

2.INDUSTRIJALIZACIJA

Industrijska je proizvodnja na području Krapinsko-zagorske županije započela još na početku 19. stoljeća, a bila je usmjerena na iskorištavanje postojećih sirovina (Jadan i dr., 1981). Prva je tvornica otvorena još 1801. godine u Krapini, a bila je to tvornica kamenine. Nekoliko godina kasnije otkriven je sumpor na području Radoboja, a 1813. otvorena je tvornica za preradu sumpora. U sljedećih 50-ak godina otvorena je i lončarsko-pećarska tvornica i tvornica svijeća i sapuna u Krapini, a otvoren je i Krapinski ugljenokop u Strahinju, ugljenokop Mali Tabor u Prišlinu i rudnik Klenovac. Također je s radom započela i proizvodnja stakla „Straža“ u blizini Rogateca, koja je zapošljavala oko 300 ljudi. Nakon revolucije u Europi 1848. godine počinje razvoj kapitalizma, što se negativno odrazilo i na području Krapinsko-zagorske županije. Došlo je do stagnacije i zaostajanja u razvoju, što je dovelo do siromaštva i nemogućnosti zapošljavanja, a u konačnici i do iseljavanja u Njemačku, Austriju, Mađarsku i prekomorske zemlje. Iseljavanjem se smanjio pritisak na prostor, a nakon prvotnih negativnih procesa do kojih je došlo uslijed razvoja kapitalizma, u sljedeća dva desetljeća došlo je do oporavka i porasta broja zaposlenih.

Nakon razvoja kapitalizma, Krapinsko-zagorska županija je postala privlačno područje za stjecanje profita zbog svojih prirodnih bogatstava i jeftine radne snage (Jadan i dr., 1981). To je područje bogato ugljenom, lignitom, sumporom, glinom i krečnjakom, ali i područje velikog šumskog bogatstva i ljekovitih vrela. Eksploatacija gline u blizini Zaboka i eksploatacija rudnika u Golubovcu započela je 1870-ih godina, a 1880-ih s radom počinje tiskara u Krapini

i tvornica glinene i šamotne robe „Zagorka“ u Bedekovčini, kao i eksploatacija ugljena u Pregradi. Takav razvoj industrije, prije svega rudarstva, doveo je do povećane potrebe za transportom sirovina i industrijskih proizvoda. Zbog toga se 1886. godine gradi željeznička pruga koja povezuje Zagreb sa Zabokom i dalje s Varaždinom. Nekoliko godina kasnije, 1890. godine, izgrađena je pruga koja povezuje sjeverni dio županije, točnije Golubovec, s Varaždinom. Iste je godine izgrađena i pruga koja povezuje Zabok i Krapinu, a 1930-ih godina je produžena do Rogateca u Sloveniji, a tada je izgrađen i odvojak od Zaboka prema Oroslavju, Donjoj i Gornjoj Stubici. Eksploatacija rudnika 90-ih godina 19. stoljeća širi se na područje Konjščine i Tugonice (Jadan i dr., 1981). Osim toga, u istom se razdoblju razvija i drvna industrija u Žutnici i tvornica štapova u Krapini. Do kraja 19. stoljeća u industriji Krapinsko-zagorske županije radilo je nekoliko tisuća radnika, no uvjeti rada bili su izuzetno loši. Nadnice su bile niske, a radilo se minimalno deset sati, ponekad čak i 14 sati. Radnici, prije svega rudari i ciglari, nisu imali gotovo nikakva prava, i bili su maksimalno iskorištavani zbog ostvarenja što većeg profita. Osim toga, radilo se na zastarjelim strojevima uvezenima iz Čehoslovačke i Poljske, zbog čega je rad bio mukotrpan.

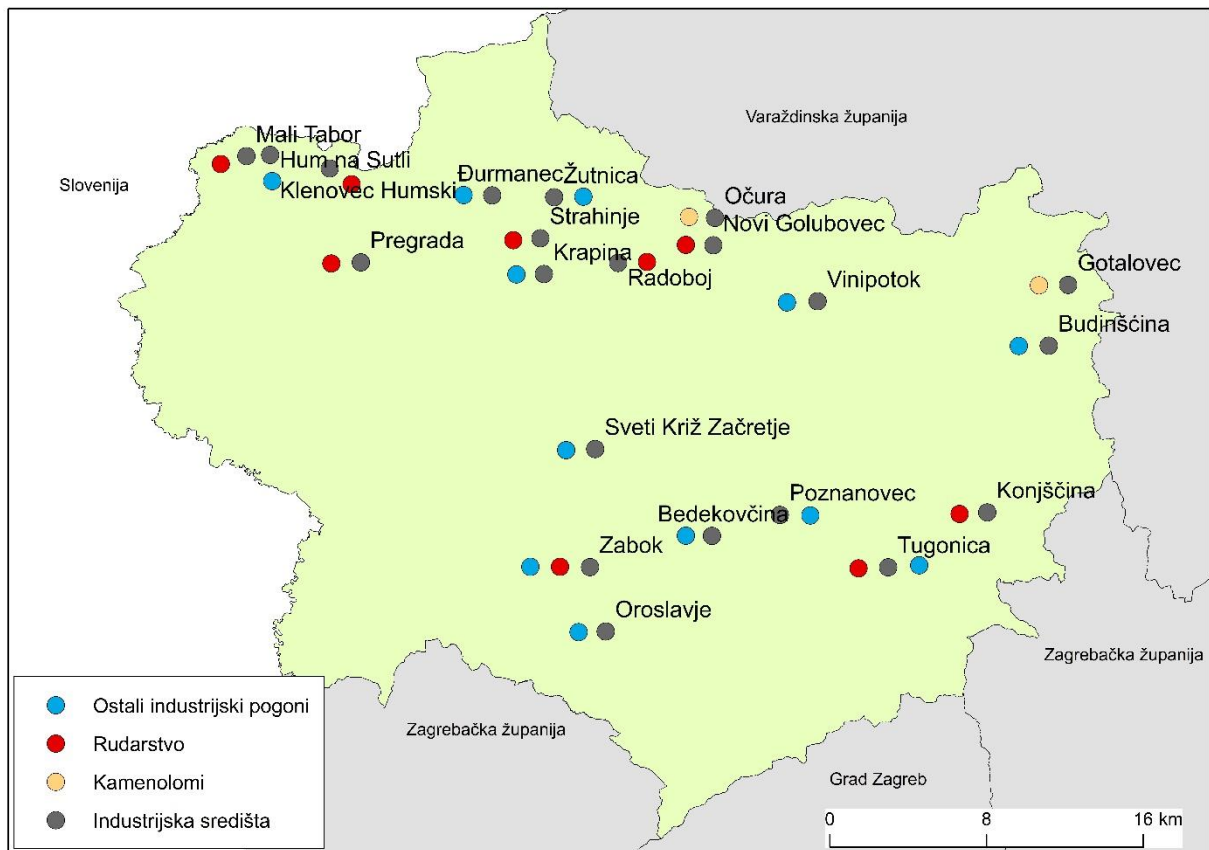
Od početka razvoja industrije u 19. stoljeću pa sve do 1918. godine, Austrija i Mađarska nisu bile zainteresirane za razvoj Krapinsko-zagorske županije (Njegač, 1989). Ona je, za Mađarsku, u tom razdoblju predstavljala prijelazno područje prema moru, a za Austriju je bila prijelazno područje prema Bosni i u manjoj mjeri područje s kojeg su se dopremali proizvodi iz naprednijih industrijskih pogona. U tom razdoblju nije bilo značajnijih nalazišta sirovina koje bi privukle veći kapital, zbog čega je to bilo sporedno područje i sporo se razvijalo.

Početak 20. stoljeća s radom je započeo kamenolom u Očuri koji je zapošljavao 30-40 radnika, kao i tvornica opeke i crijepa u Vinipotoku (Jadan i dr., 1981). Uz pomoć poljskog i češkog kapitala razvija se i tekstilna industrija u Žutnici i Oroslavju, a kasnije s radom započinje tvornica pokućstva u Žutnici i eksploatacija ugljenokopa u Gotalovcu. Krajem 20-ih godina 20. stoljeća razvija se drvna industrija u Đurmancu i tvornica kože u Poznanovcu. U sljedećih 10-ak godina s radom je započela vapnara u Budinščini, industrija vunениh tkanina u Zaboku i ciglana u Tugonici, a počeo se eksploatirati ugljen na području Pregrade. Tijekom 1920-ih godina dolazi do naglog investiranja u industriju, no to je trajalo samo prvih godina, nakon čega dolazi do usporene industrijalizacije. Tada je došlo do povećanja državnog ulaganja u industriju, čiji udio u ukupnom gospodarstvu Krapinsko-zagorske županije raste. Postepeno su se, kao industrijska središta, razvijala i druga naselja, između kojih se ističe Oroslavje. Krajem 1920-ih godina u industriji Oroslavja bila je zaposleno oko 1500 radnika, koji su radili u poprilično lošim radnim uvjetima i bili su malo plaćeni za svoj rad. Zbog loših radnih uvjeta,

malih nadnica i dugog radnog vremena često su izbijali štrajkovi pomoću kojih su radnici pokušali dobiti veća prava i bolje uvjete rada, no u većini slučajeva nisu u tome uspjeli.

Industrija se uglavnom razvijala uz željezničku prugu i u većim centrima, dok je u ostalim područjima industrijski razvoj izostao. Osim toga, na raspodjelu industrije utječu i prirodno-geografska obilježja, odnosno brežuljkasti reljef županije, koji u određenim dijelovima ograničava izgradnju industrijskih pogona. U novijem razdoblju željeznica gubi na značenju, i gotovo da se ni ne koristi u svrhu prijevoza tereta, a raste značenje cestovne mreže. Tako da se industrija u novijem razdoblju razvija uz glavne cestovne pravce. Veliku ulogu u prometnom povezivanju ima Zagorska magistrala koja povezuje Zagreb (Podsused) s Đurmancom i dalje s Ptujom i Mariborom u Sloveniji, a jedan je dio magistrale iskorišten za gradnju autoceste koja povezuje Zagreb preko Krapine s Macljem i dalje sa Slovenijom. Cestovna je mreža gusta, no nedostaje prometnih pravaca koji bi povezivali sjeverni i južni dio Krapinsko-zagorske županije. Osim toga, željeznička infrastruktura je zastarjela i u lošem je stanju, te zahtijeva modernizaciju, a i pojedine dijelove cestovne mreže potrebno je sanirati. U zadnjih nekoliko godina provodi se obnova i modernizacija cestovne infrastrukture, a u planu je i obnova željezničke infrastrukture.

Krapinsko-zagorska je županija gusto naseljena, i predstavlja izvor jeftine radne snage, što je u razdoblju između dva svjetska rata dovelo do razvoja manjih tekstilnih pogona (ZIVT, Oroteks, Krateks) (Njegač, 1989). Nakon Drugog svjetskog rata razvija se prerađivačka industrija, koja se temelji na uvezenim sirovinama, a uglavnom je bila orijentirana na tržište izvan Hrvatskog Zagorja. Razvoju prerađivačke industrije pogodovalo je i veliko tržište, dobra prometna povezanost i jeftina radna snaga. Kao najznačajniji industrijski centar u razdoblju prije Drugog svjetskog rata ističe se Krapina, s razvijenom tekstilnom, drvnom i tiskarskom industrijom, te rudarstvom (sl. 1.). Uz Krapinu, kao najznačajnija industrijska središta ističu se još Radoboj, Hum na Sutli, Bedekovčina, Zabok, Tugonica, Oroslavje, Novi Golubovec, Đurmanec, Klenovec Humski, Mali Tabor, Žutnica, Strahinje, Pregrada, Očura, Vinipotok, Gotalovec, Budinščina, Konjščina, Poznanovec i Sveti Križ Začretje. U tom su razdoblju još uvijek veliku ulogu u zagorskoj industriji imali ugljenokopi, a njihova se važnost očituje u izgradnji termoelektrane Jertovec 1954. godine u blizini ugljenokopa u Konjščini. Međutim, nekoliko godina kasnije dolazi do zatvaranja pojedinih ugljenokopa zbog zastarjelog načina eksploatacije i zastarjele tehnologije, kao i zbog korištenja ekološki prihvatljivijih energenata i iscrpljenih zaliha. Ugljenokope su zamjenjivali novootvoreni industrijski pogoni različitih tipova industrije, na čiji je razvoj veliki utjecaj imala zagrebačka industrija, koja je osim osnivanja novih preuzimala i već postojeće pogone.

Sl. 1.: Najvažniji industrijski centri u Krapinsko-zagorskoj županiji u 19. i 20. stoljeću

Izvor: Jadan i dr., 1981

Decentralizacija industrije iz Zagreba započela je 50-ih godina 20. stoljeća, a do 60-ih godina 20. stoljeća na taj su način nastala samo dva pogona (Termoelektrana Jertovec i Rade Končar u Zlataru) (Njegač, 1989). Sljedećih je godina proces decentralizacije ojačao, te su se gradili novi industrijski pogoni ili su se oni smještali u već izgrađene objekte, što je smanjivalo primarne troškove vezane uz izgradnju novih objekata. Na taj je način u sljedećih 15-20 godina nastalo novih 18 pogona. Industrija se iz Zagreba uglavnom premještala u lokalne centre, a tu se ističe Donja Stubica, koja je dio šireg zagrebačkog područja i zbog svog položaja logičan izbor za premještanje industrije. Većinom su se osnivali pogoni u granama industrije koje su bile dominante u Zagrebu, odnosno u metalnoj, tekstilnoj, drvnoj i elektroindustriji. Decentralizacija industrije iz Zagreba dovela je do značajnog rasta industrijske proizvodnje u Krapinsko-zagorskoj županiji i promjene njezine privredne strukture iz agrarne u industrijsku.

3.DEINDUSTRIJALIZACIJA

Industrijalizacija započela je s razvojem teške industrije, a započela je kasnije i trajala je kraće nego u razvijenim zemljama, a bila je to brza državno upravljana industrijalizacija (Penava i Družić, 2014). Posljedica toga bila je neučinkovita i neadekvatna struktura industrije, međutim ona je dovela do visokih stopa ekonomskog rasta kroz nekoliko desetaka godina. Kasnih 80-ih godina 20. stoljeća dolazi do značajnog smanjenja udjela industrije u ukupnom gospodarstvu i javlja se proces deindustrijalizacije (Družić i dr. 2012). Proces deindustrijalizacije u Krapinsko-zagorskoj županiji, kao i u Hrvatskoj, počinje na znatno nižim razinama BDP-a po stanovniku. Hrvatska, a time i Krapinsko-zagorska županija, je u prošlosti bila socijalistička zemlja, i za nju je bio karakterističan visoki stupanj ulaganja u industriju, pri čemu su izostale strukturne promjene i otvaranje prema međunarodnom tržištu (Družić i dr., 2012). Osim toga, tranzicija koja je obilježena loše provedenom privatizacijom, deregulacijom i liberalizacijom, te gubitkom ranijih tržišta, dovela je do toga da je Krapinsko-zagorska županija, kao i Hrvatska, primjer apsolutne deindustrijalizacije (Penava i Družić, 2014). Ono što se dogodilo s industrijalizacijom, ponovilo se i s deindustrijalizacijom. Ona se u Krapinsko-zagorskoj županiji odvila brzo i negativno je utjecala na ukupno gospodarstvo. Tijekom razvoja industrije njezin udio u ukupnom BDP-u i u ukupnoj zaposlenosti raste do određene točke kada se smanjuje njezino značenje, a raste udio uslužnih djelatnosti. Međutim, sa smanjenjem udjela industrije ne bi trebalo doći do smanjenja apsolutne vrijednosti proizvodnje industrije, već bi ona trebala nastaviti rasti, ali sporije od rasta uslužnih djelatnosti. U Krapinsko-zagorskoj županiji i općenito u Hrvatskoj, došlo je do prerane i neselektivne deindustrijalizacije, posljedica čega je veliko smanjenje broja zaposlenih u industriji, koji se, zbog kašnjenja gospodarstva u strukturnoj prilagodbi, ne uspijevaju zaposliti u uslužnom sektoru. Također, mnogi su industrijski pogoni ugašeni ili je proizvodnja u njima svedena na minimum, prodaja je mala zbog gubitka tržišta, radnicima se ne isplaćuju plaće, poduzeća ne plaćaju porez i doprinose, a dugovi sve više rastu, što u konačnici dovodi do zatvaranja poduzeća. Sredinom 2016. godine u Krapinsko-zagorskoj je županiji bilo 66 poduzeća u stečaju (Zagorje International, 2016). Neka od njih su i Dona d.o.o. iz Gornje Stubice, koja se bavila preradom i konzerviranjem voća i povrća, M-profil iz Zaboka, koji se bavio proizvodnjom građevinskog materijala, Oroteks u Oroslavju, koji se bavio tekstilnom industrijom, Prevent d.o.o. u Zlataru, koji se bavio tekstilnom industrijom, Elcon u Zlatar Bistrici, koji su se bavili proizvodnjom kabela, i Prvomajska u Novom Golubovcu, koja se bavila proizvodnjom alatnih strojeva, koja su u prošlosti bila jedna od najjačih industrijskih pogona u Krapinsko-zagorskoj županiji.

Unatoč zatvaranju nekih od najjačih industrijskih pogona u županiji, industrija je i dalje važan čimbenik rasta gospodarstva. Razlog opstanka industrije su brojni mali industrijski pogoni koji su se nakon zatvaranja velikih industrijskih pogona probili na tržište i ostvarili značajan profit. Nakon ekonomske krize 2008. godine država razvija industrijsku strategiju s ciljem održavanja visokih stopa rasta pomoću unaprjeđenja domaće proizvodnje i diversifikacije.

Iako je i Krapinsko-zagorska županija bila zahvaćena procesom deindustrijalizacije, u novijem je razdoblju došlo do oporavka i danas se županija opire deindustrijalizaciji, čemu svjedoče i statistički podaci analizirani u nastavku rada. Unatoč smanjenju proizvodnje i zatvaranju brojnih industrijskih pogona, raste broj zaposlenih i istovremeno se smanjuje stopa nezaposlenosti. Glavni razlog takvog otpora deindustrijalizaciji je prerađivačka industrija, koja je uspjela opstati unatoč lošim gospodarskim kretanjima u županiji i cijeloj Hrvatskoj. Mnoga su poduzeća zatvorena, ali su i mnogi vlasnici otvorili nova poduzeća i nastavili s radom. Rezultat toga je gospodarski rast, a prije svega rast prerađivačke industrije. Krapinsko-zagorska se županija okrenula tehnološkom napretku i industrijskim znanjima kako bi unaprijedila proizvodne procese i povećala efikasnost industrije. Industrijski se pogoni pokušavaju zadržati u gradovima ili njihovoj okolini, gdje je najviše nezaposlenih, a nastoji se i povezati industrijske pogone u kooperaciju kako bi lakše konkurirali na tržištu. Osim toga, u sve većoj se mjeri koriste obnovljivi izvori energije, pri čemu se ističe korištenje sunčeve energije. Ističu se solarne elektrane u Humu na Sutli, Zlatar Bistrici i Konjščini. Nove industrijske pogone karakteriziraju konkurentnost, efikasnost i održivost, a imaju najveću ulogu u otporu deindustrijalizaciji.

4. ANALIZA INDUSTRIJSKIH KRETANJA

Industrija je Krapinsko-zagorske županije radno-intenzivna, no u suvremenom razdoblju ona postaje kapitalno-intenzivna zbog automatiziranja proizvodnog procesa i preseljenja pogona u slabije razvijene zemlje s jeftinijom radnom snagom. No, bez ekstraktivne industrije nema ni prerađivačke industrije. Ekstraktivna je industrija slabije razvijena, a odnosi se uglavnom na kamenolome i eksploataciju gline, pijeska i šljunka. Najvećim je dijelom razvijena na području općine Novi Golubovec, Bedekovčina, Zabok i Gornje Jesenje. U prošlosti je ekstraktivna industrija imala najveće značenje u Krapinsko-zagorskoj županiji, no zalihe su uglavnom iscrpljene što je i dovelo do smanjenja njezinog značenja.

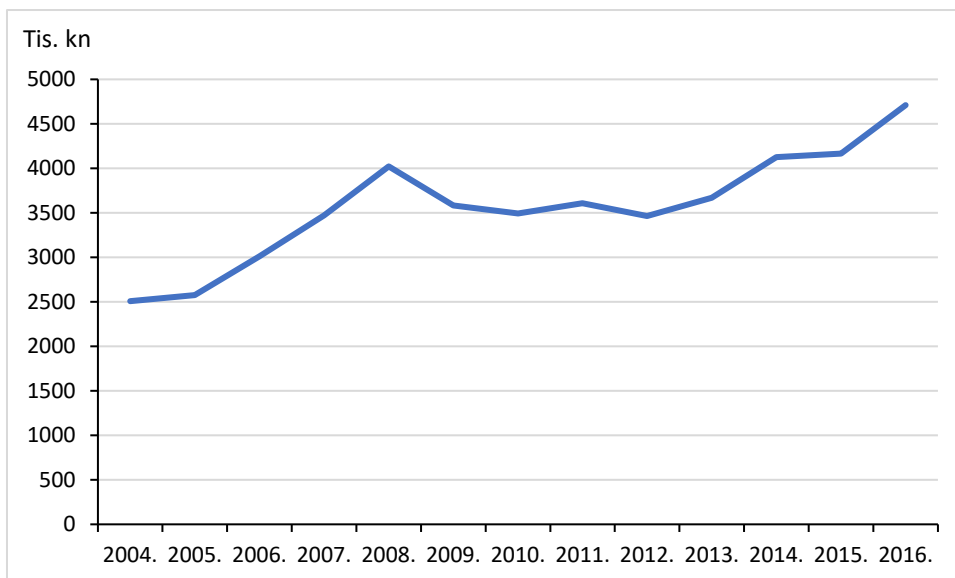
Industrija Krapinsko-zagorske županije sporo se razvija, no unatoč tome čini važan dio ukupne industrijske proizvodnje i izvoza Republike Hrvatske. Krapinsko-zagorska županija ostvaruje

3,9 % ukupne vrijednosti prihoda Hrvatske, a od ukupne vrijednosti izvoza Hrvatske ona čini 3,8 % (tab. 1.). Županija je ostvarivala konstantan porast ukupne vrijednosti prodanih proizvoda do 2008. godine kada se gospodarska kriza iz SAD-a proširila i na Hrvatsku (sl. 2.). Posljedica je krize bilo smanjenje industrijske proizvodnje, kao i izvoza i uvoza, povećao se broj nezaposlenih, a brojna su poduzeća zatvorena. Osim toga, povećale su se cijene proizvoda, a došlo je i do povećanja siromaštva. Gospodarska je kriza trajala do 2012. godine kada dolazi do postupnog oporavka i gospodarskog rasta. Tada dolazi i do porasta vrijednosti prodanih proizvoda Krapinsko-zagorske županije. Najveći udio u ukupnom gospodarstvu Krapinsko-zagorske županije, prema ostvarenim prihodima, čini industrija s 47,6 %, a slijedi trgovina s 23,9 %, prijevoz i skladištenje s 8,4 %, građevinarstvo s 6,5 %, opskrba vodom s 3,4 % i ostale gospodarske djelatnosti s 10,2 % (sl. 3.). Industrija je sektor s najvećim udjelom u ukupnom gospodarstvu i s najvećim brojem zaposlenih u Krapinsko-zagorskoj županiji, ali i u Hrvatskoj i većini svjetskih zemalja. Ona čini najveći udio u BDP-u i ukupnoj zaposlenosti, te apsolutno najveći udio u ukupnom izvozu. Kao takva, industrija bi trebala biti temelj gospodarskog razvoja Krapinsko-zagorske županije. Međutim, u radno-intenzivnoj industriji razvijenih zemalja problem predstavlja smanjenje radne snage zbog preseljenja proizvodnje u države s jeftinijom radnom snagom i zbog automatiziranja proizvodnog sustava, što je glavni razlog propadanja tekstilne industrije u Krapinsko-zagorskoj županiji i u cijeloj Hrvatskoj.

Tab. 1.: Ukupna vrijednost prihoda i izvoza Krapinsko-zagorske županije i Republike Hrvatske 2016. godine

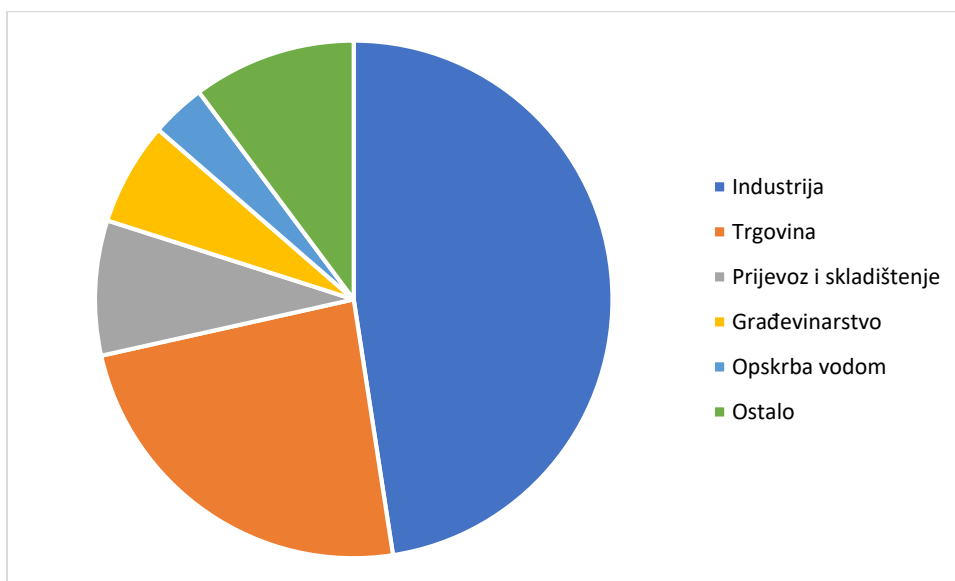
	Ukupno (tis. kn)	Udio (%)	Izvoz (tis. kn)	Udio (%)
RH	120 479 962	100	92 763 218	100
KZŽ	4 710 472	3.9	3 542 009	3.8

Izvor: HGK, 2017; DZS, 2017

Sl. 2.: Vrijednost prodanih proizvoda u Krapinsko-zagorskoj županiji 2004.-2016. godine

Izvor: DZS, 2017

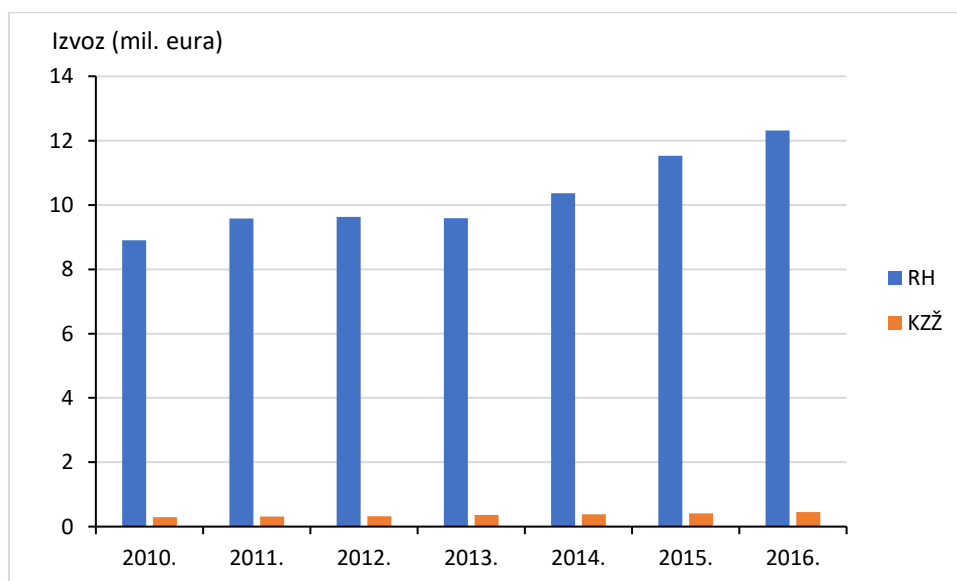

Sl. 3.: Struktura gospodarstva Krapinsko-zagorske županije prema ukupnom prihodu 2016. godine

Izvor: HGK, 2017

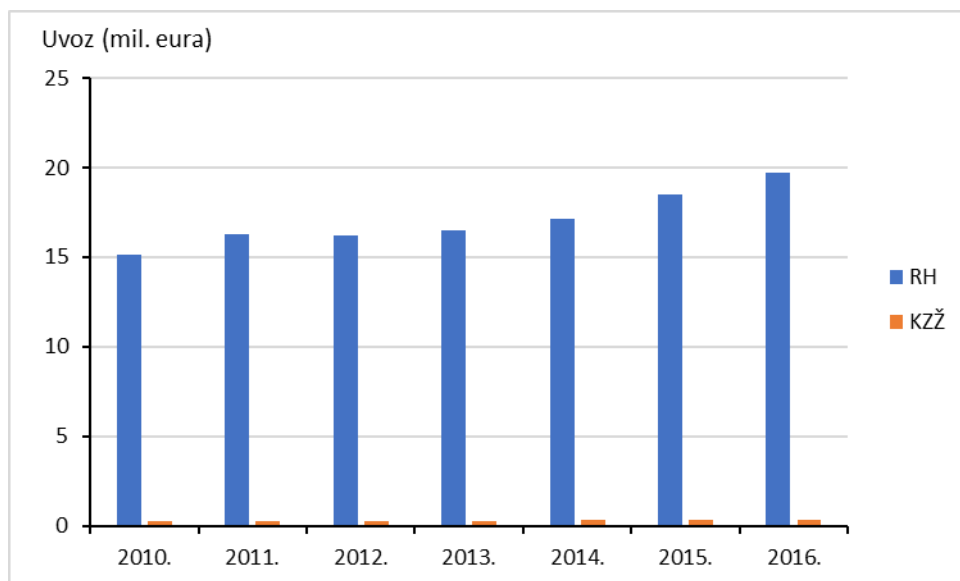
Krapinsko-zagorska županija ostvaruje konstantan porast ukupnog izvoza i uvoza od 2010. godine, a ostvaruje trgovinski suficit, odnosno vrijednost izvoza je veća od vrijednosti uvoza (sl. 4. i 5., tab. 2.). U ukupnoj vrijednosti izvoza Hrvatske Krapinsko-zagorska županija čini od 3,3 % 2010. godine do 3,8 % 2016. godine, i bilježi blagi porast udjela u ukupnom izvozu Hrvatske. Najveći udio u ukupnom izvozu Krapinsko-zagorske županije čini prerađivačka

industrija s 90,5 %, a slijedi opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša s 5,19 %, te trgovina na malo i veliko i popravak motornih vozila i motocikala s 2,37 %, dok rudarstvo i vađenje čini samo 0,67 % izvoza (tab. 3.). Najviše se izvoze proizvodi od staklene ambalaže, viskozno i sintetičko predivo, muška odijela, dijelovi sjedala za automobilsku industriju, kartonske ambalaže (kutije), kontejneri i kontejnerski objekti, crijep, keramički proizvodi i proizvodi od metala (Hrvatska gospodarska komora, 2018). Također, Krapinsko-zagorska županija bilježi blagi porast udjela u ukupnom uvozu Hrvatske, od 1,5 % 2010. godine do 1,8 % 2016. godine. Kao i kod izvoza, najveći udio u ukupnom uvozu Krapinsko-zagorske županije čini prerađivačka industrija s 69,97 %, a slijedi trgovina na malo i veliko i popravak motornih vozila i motocikala s 20,9 %, te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s 5,09 %, dok rudarstvo i vađenje čine samo 0,04 % ukupnog uvoza. Najvažniji trgovački partneri Krapinsko-zagorske županije su Slovenija, Njemačka, Italija, Austrija, Bosna i Hercegovina, Srbija, Belgija, Francuska i Poljska, a od izvaneuropskih partnera ističu se SAD i Kina (sl. 6. i tab. 4.).

Sl. 4.: Izvoz Krapinsko-zagorske županije i Republike Hrvatske od 2010. do 2016. godine

Izvor: DZS, 2017

Sl. 5.: Uvoz Krapinsko-zagorske županije i Republike Hrvatske od 2010. do 2016. godine

Izvor: DZS, 2017

Tab. 2.: Vrijednosti izvoza i uvoza (u tis. eura) Krapinsko-zagorske županije od 2010. do 2016. godine

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Izvoz	295 423	307 892	322 960	363 697	381 247	408 312	454 909
Uvoz	232 061	249 796	283 685	294 201	313 996	322 390	350 277
Saldo	63 362	58 096	39 275	69 496	67 251	85 922	104 632

Izvor: DZS, 2017

Tab. 3.: Izvoz i uvoz Krapinsko-zagorske županije prema granama gospodarskih djelatnosti 2016. godine

	Izvoz	Uvoz
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	12 506	958
Rudarstvo i vađenje	23 077	983
Prerađivačka industrija	3 100 775	1 846 244
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	3 693	0
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	177 964	5 635
Građevinarstvo	6 919	26 868
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	81 307	551 534

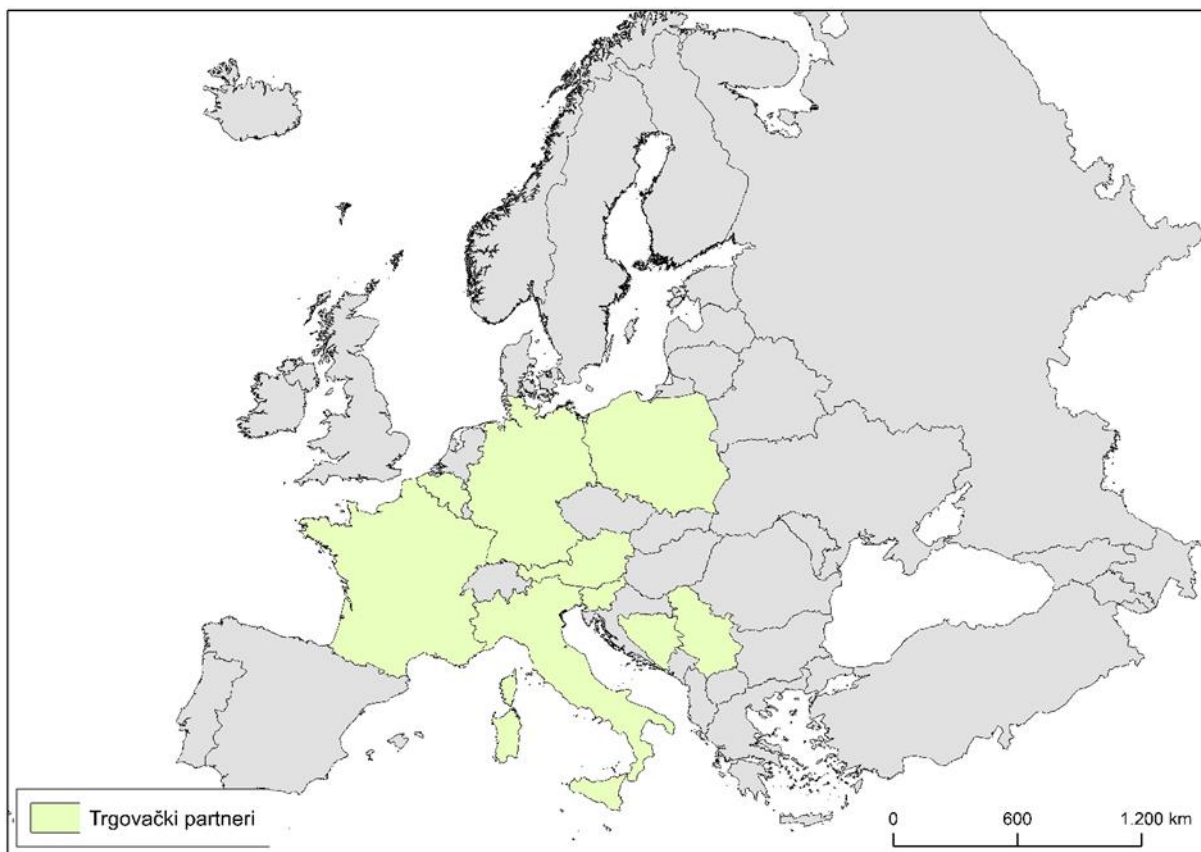
Prijevoz i skladištenje	8 926	59 797
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	213	8 490
Informacije i komunikacije	0	840
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	10 452	134 407
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	0	98
Obrazovanje	0	2
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	0	8
Umjetnost, zabava i rekreacija	391	8
Ostale uslužne djelatnosti	175	2 839

Izvor: DZS, 2017

Tab. 4.: Izvoz i uvoz Krapinsko-zagorske županije prema trgovačkim partnerima

Države	Izvoz (tis. kn)	Uvoz (tis. kn)	Države	Izvoz (tis. kn)	Uvoz (tis. kn)
Austrija	399 151	169 436	Srbija	158 056	18 733
Belgija	93 174	78 488	Mađarska	77 183	67 374
Bosna i Hercegovina	160 010	58 183	Makedonija	55 634	6 086
Francuska	56 236	69 506	Češka	28 147	71 614
Italija	359 876	429 276	Nizozemska	32 932	46 858
Kina	2 713	117 832	Slovačka	58 731	55 913
Njemačka	609 871	354 580	Španjolska	6 991	58 318
Poljska	79 706	69 939	Ujedinjeno Kraljevstvo	47 476	42 988
SAD	137 550	28 514	Rusija	43 869	110
Slovenija	757 175	699 102	Bugarska	34 202	8 080

Izvor: DZS, 2017

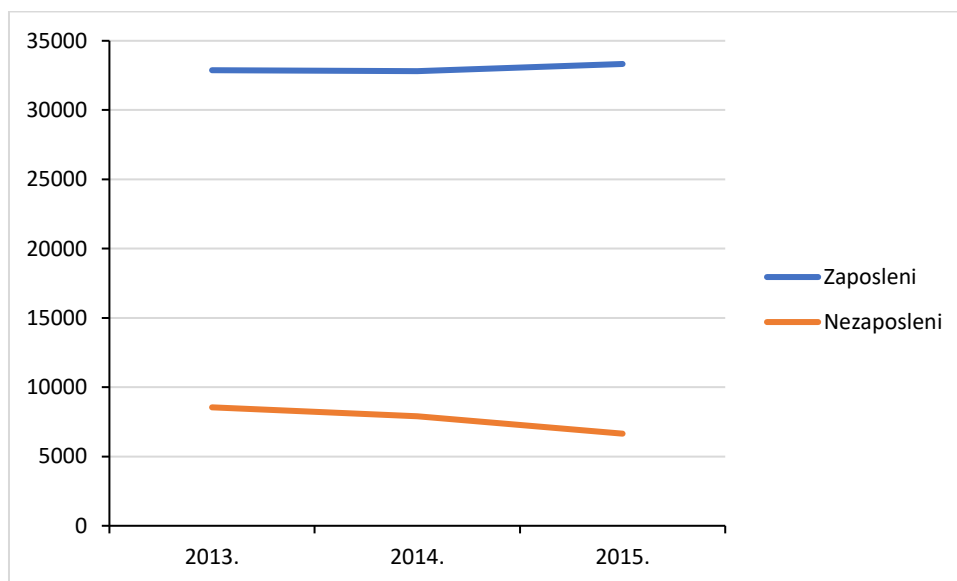

Sl. 6.: Najvažniji trgovački partneri Krapinsko-zagorske županije u 2016. godini

Izvor: HGK, 2017

Broj zaposlenih u Krapinsko-zagorskoj županiji u zadnjih se nekoliko godina kreće između 30 000 i 35 000, ovisno o uvjetima i trenutnom gospodarskom stanju u županiji (sl. 7.). No, takve su varijacije od godine do godine uobičajene i nemaju veliki utjecaj na ukupna gospodarska kretanja. U 2016. godini najviše je zaposlenih bilo u prerađivačkoj industriji, i to u tekstilnoj industriji, proizvodnji mineralnih proizvoda te proizvodnji metala, metalnih proizvoda, strojeva i uređaja (tab. 5.). Osim prerađivačke industrije, po broju zaposlenih još se ističu trgovina na malo i veliko te građevinarstvo, dok rudarstvo i vađenje zapošljava samo 158 osoba. Najznačajnije industrijske tvrtke u Krapinsko-zagorskoj županiji su: AquafilCRO d.o.o. u Oroslavju, Dundo promet d.o.o. u Radoboju, Jedinstvo d.d. u Krapini, Kostel promet d.o.o. u Pregradi, Kotka d.d. u Krapini, Omco Croatia d.o.o. u Humu na Sutli, Print centar Krapina d.o.o., Predionica Klanjec d.o.o., Regeneracija d.o.o. u Zaboku, Straža plastika d.d. u Humu na Sutli, TPK Orometal d.d. u Oroslavju, Tondach Hrvatska d.d. u Bedekovčini, Valoviti papir Dunapack d.o.o. u Zaboku, Vetropack Straža d.d. u Humu na Sutli, Zagorka d.o.o. u Bedekovčini i Boxmark Leather d.o.o. u Zlatar Bistrici, a još se kao značajni industrijski pogon ističe Termoelektrana Jertovec (sl. 8.) (KZZ, 2018). Broj nezaposlenih se konstantno smanjuje

u zadnjih nekoliko godina, što je rezultat gospodarskog rasta, ali i velikog smanjenja broja stanovnika uslijed iseljavanja u druge europske države, prije svega Njemačku, Irsku i Austriju.

Sl. 7.: Zaposleni i nezaposleni u Krapinsko-zagorskoj županiji od 2013. do 2015. godine

Izvor: DZS, 2016

Tab. 5.: Zaposleni u pravnim osobama i prema spolu po gospodarskim djelatnostima u Krapinsko-zagorskoj županiji 2016. godine

	Ukupno	Žene
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	146	52
Rudarstvo i vađenje	158	21
Prerađivačka industrija	9 501	4 026
Opskrba električnom energijom, plinom i parom i klimatizacija	460	80
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	773	200
Građevinarstvo	1 533	137
Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	3 272	2 044
Prijevoz i skladištenje	1 230	256
Ostalo	9 872	6 864

Izvor: DZS, 2016

Sl. 8.: Najvažniji industrijski centri u Krapinsko-zagorskoj županiji u 21. stoljeću

Izvor: HGK, 2018

Prerađivačka industrija temeljna je grana gospodarstva Krapinsko-zagorske županije, ali i većine zemalja svijeta. To je grana industrije na koju je deindustrijalizacija najmanje utjecala, i koja je zadržala visoki udio u ukupnom gospodarstvu i ostala temelj gospodarskog rasta. Proizvodi prerađivačke industrije namijenjeni su izvozu na domaća i strana tržišta i ostvaruju polovicu ukupnih prihoda. Prerađivačka je industrija niske i niže srednje tehnološke razine, što je slučaj i na državnoj razini (Hrvatska gospodarska komora, 2016). Iako prerađivačka industrija Krapinsko-zagorske županije ostvaruje pozitivna kretanja, postoji još puno prostora za napredak u vidu tehnološki zahtjevnije proizvodnje više dodane vrijednosti, posebno gotovih proizvoda koji će značiti veću konkurentnost i prosperitet krapinsko-zagorskog i hrvatskog gospodarstva.

U razdoblju od 2013. do 2016. godine osnovano je čak 94 tvrtki koje se bave prerađivačkom industrijom, što je 11,90 % ukupno novoosnovanih tvrtki, dok je osnovana samo jedna tvrtka koja se bavi rudarstvom i vađenjem, a najviše ih je osnovano na području uslužnih djelatnosti, te građevine i trgovine (tab. 6.). Najrazvijenije grane prerađivačke industrije su tekstilna industrija, proizvodnja papira i proizvoda od papira, proizvodnja gume i plastike, proizvodnja

ostalih nemetalnih mineralnih sirovina i proizvodnja gotovih metalnih proizvoda (tab. 7.). Prehrambena industrija ima veliki potencijal zapošljavanja i rasta, važna je tradicija i iskustvo, kao i dinamika proizvodnje i visoki stupanj dovršetka proizvoda (Ministarstvo gospodarstva, 2014). Zbog toga je ta djelatnost sposobna privlačiti strana ulaganja i kapital. Potrebno je proizvodnju prilagoditi potrebama i željama potrošača i provesti bolju promociju proizvoda, a prehrambena industrija ima veliko značenje u turizmu. Tekstilna industrija ima dugu tradiciju u županiji, raspolaže s iskusnom radnom snagom i kvalitetnim proizvodima, a problem predstavlja usitnjenost proizvodnje i niska ulaganja, te zaostajanje na području inovacija, istraživanja i razvoja. Smanjuje se proizvodnja i zaposlenost tekstilne industrije, što rezultira padom konkurentnosti na tržištu. Potiče se razvoj vlastitih marki i suradnja s drugim industrijskim djelatnostima. Proizvodnja papira i proizvoda od papira jedna je od najrazvijenijih grana prerađivačke industrije u Krapinsko-zagorskoj županiji, no županija ne raspolaže sa sirovinama potrebnima za proizvodnju, zbog čega se sirovine moraju uvoziti. Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih sirovina proizvodi materijal namijenjen primarno građevinskoj industriji, zbog čega potražnja ovisi o kretanjima u građevini. Zbog krize građevinske industrije smanjila se potražnja za građevinskim materijalom, a uz to je porasla cijena energenata i smanjila se mogućnost plasiranja proizvoda na strana tržišta, što je uvelike smanjilo rast ove djelatnosti. Proizvodnju gotovih metalnih proizvoda obilježavaju mala i srednja poduzeća, koja se lako prilagođavaju novim proizvodnim programima, ali istovremeno teže dobivaju financijske poticaje i teže konkuriraju na tržištu. Proizvodi se od plastike i gume danas koriste u gotovo svim granama industrije, a sirovine za proizvodnju moraju se uvoziti. Razvijenija je proizvodnja proizvoda od plastike, nego proizvoda od gume. S obzirom na nove zakone o zaštiti okoliša, ta je grana industrije razvijenija u zemljama u razvoju i slabije razvijenim zemljama, no unatoč zakonima o zaštiti okoliša i dalje je jedna od najrazvijenijih industrija u svijetu, a tako i u Krapinsko-zagorskoj županiji.

Tab. 6.: Novoosnovane tvrtke po djelatnostima u Krapinsko-zagorskoj županiji od 2013. do 2016. godine

Djelatnost	Broj novoosnovanih tvrtki	Udio (%)
Poljoprivreda	20	2,53
Rudarstvo i vađenje	1	0,13
Prerađivačka industrija	94	11,90
Opskrba električnom energijom	9	1,14
Opskrba vodom	7	0,89
Građevinarstvo	101	12,78
Trgovina	113	14,30
Prijevoz i skladištenje	25	3,16
Uslužne djelatnosti	420	53,16
Ukupno	790	100

Izvor: HGK, 2016

Tab. 7.: Vrijednost prodanih industrijskih proizvoda i izvoza prema granama industrije 2015. godine u Krapinsko-zagorskoj županiji

Grane industrije	Ukupno (tis. kn)	Izvoz (tis. kn)
Rudarstvo i vađenje	64 335	8 044
Proizvodnja prehrambenih proizvoda	154 080	9 561
Proizvodnja pića	1 787	92
Proizvodnja tekstila	489 829	446 649
Proizvodnja odjeće	136 156	95 931
Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	152 741	126 812
Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala	40 831	25 972
Proizvodnja papira i proizvoda od papira	347 749	112 919
Tiskanje i umnažanje snimljenih zapisa	54 992	23 057
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	14 202	217
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	240 843	182 263
Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	766 188	602 255
Proizvodnja metala	67 331	34 903

Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	1 159 069	838 242
Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	1 857	183
Proizvodnja električne opreme	67 918	39 648
Proizvodnja strojeva i uređaja	59 140	54 115
Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	8 638	306
Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	767	767
Proizvodnja namještaja	12 204	194
Ostala prerađivačka industrija	4 836	82
Popravlak i instaliranje strojeva i opreme	27 746	9 742
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	246 683	2 604
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	44 080	0
Ukupno	4 164 002	2 614 558

Izvor: DZS, 2017

5. RAZVOJNI PROBLEMI I RAZVOJNE POTREBE

Krapinsko-zagorska županija ima veliki potencijal za razvoj industrije i cjelokupnog gospodarstva. Međutim, postoje brojni razvojni problemi koji ograničavaju i onemogućavaju razvoj industrije i gospodarstva općenito. Jedan od najvažnijih problema u industriji i gospodarstvu općenito predstavljaju premalena ulaganja poslovnog sektora (Zagorska razvojna agencija, 2014). Trebalo bi poticati razvoj poduzetništva i razvoj industrija s višom dodanom vrijednošću, kao i dodatni razvoj poslovne infrastrukture. Također, veliki problem predstavlja i kontinuirani porast broja nezaposlenih, i to prije svega mladih osoba, dok starije osobe (iznad 50 godina) uopće ne traže posao. Javlja se i problem nemogućnosti zapošljavanja visokokvalificiranih osoba, a otežan je i pristup tržištu rada socijalno ugroženim osobama, dok su žene diskriminirane. Potrebno je smanjiti dugotrajnu nezaposlenost, poticati zapošljavanje žena, te socijalno ugroženih osoba i osoba s posebnim potrebama. Osim toga, trebalo bi poticati mlade da upisuju škole deficitarnih zanimanja i omogućiti im zapošljavanje nakon završetka obrazovanja, kao i bolje organizirati sustav profesionalnog usmjeravanja. Za industriju Krapinsko-zagorske županije karakteristična je niska razina tehnologije u poduzećima i zastarjeli procesi proizvodnje, kao i mali broj patenata. Potrebno je nabaviti nove strojeve i ostalu opremu potrebnu za proizvodnju, čime bi se povećala efikasnost. Poduzeća u privatnom vlasništvu i disperziranost poduzetnika, te smanjenje broja obrta i pad konkurentnosti poduzeća

negativno utječu na razvoj industrije i ukupnog gospodarstva (Zagorska razvojna agencija, 2014). Kako bi se povećao razvoj industrije potrebno je povećati razinu konkurentnosti i izvoza proizvoda, osmisliti kvalitetne mjere za poticanje razvoja novih proizvoda, te unaprijediti kvalitetu i povećati iznos kreditnih ponuda za poduzetništvo. Gospodarski bi se razvoj trebao temeljiti na industriji, kao grani s najvećim udjelom u ukupnom gospodarstvu, i ona bi trebala biti temelj za izlazak na inozemna tržišta. Promet ima veliku ulogu u industrijskoj proizvodnji i plasiranju proizvoda na domaće i inozemno tržište. Cestovna je infrastruktura u dobrom stanju, iako bi se pojedini dijelovi cesta trebali sanirati, što se prije svega odnosi na nerazvrstane ceste, dok bi se pojedini dijelovi cesta trebali proširiti, što se najviše odnosi na mostove. Željeznička je infrastruktura u lošijem stanju od cestovne, i iako je zastarjela svakodnevno se koristi za prijevoz nekoliko tisuća putnika. Potrebna je njezina rekonstrukcija i modernizacija, odnosno potrebno je elektrificirati željezničku mrežu i izgraditi prugu s dva kolosijeka. Potrebno je bolje iskoristiti prometno-geografski položaj županije, odnosno položaj u blizini Zagreba i na granici sa Slovenijom, a time i sa Zapadnom Europom. Na industriju i gospodarstvo općenito utječe i negativan trend broja stanovnika i prirodnog prirasta, te negativan migracijski saldo. Također, negativan utjecaj ima i neravnomjerna naseljenost i sustavno starenje stanovništva, koje dovodi do smanjenja broja potencijalnih radnika, a na razvoj negativno utječe i povećanje nejednakosti između ruralnih i urbanih područja zbog koncentrirane urbanizacije. Županija treba provesti pronatalitetnu politiku i stvoriti bolje uvjete za život, koji bi osigurali ostanak mlade populacije. Industrija Krapinsko-zagorske županije temelji se na snažnim poduzećima koja konkuriraju na domaćem i inozemnom tržištu. Starija poduzeća u tekstilnoj industriji zapošljavaju veliki broj radnika i ostvaruju porast proizvodnje i prodaje, a spremni su za proizvodnju proizvoda veće dodane vrijednosti (Zagorska razvojna agencija, 2014). Tekstilna industrija, točnije proizvodnja odjeće, konkurira na svjetskom tržištu, a značajna je i proizvodnja prediva. Obrti s dugom tradicijom nadopunjavaju i doprinose razvoju industrije, kao i energetska infrastruktura adekvatna za gospodarski razvoj. U novije vrijeme industrijska poduzeća koriste energiju iz obnovljivih izvora, čiji udio u ukupnoj proizvodnji energije raste. Unatoč navedenim prednostima, krapinsko-zagorska industrija ima brojne slabosti koje ograničavaju razvoj. Iako industrija sudjeluje na domaćem i svjetskom tržištu, raste konkurencija proizvođača iz drugih dijelova Hrvatske i svijeta. Također, slaba je prohodnost i kapaciteti telekomunikacijske infrastrukture, nedovoljna je mobilnost radne snage, a brojna radna snaga, posebno kvalificirana i visokokvalificirana, odlazi u susjedne županije i susjedne države zbog nemogućnosti zapošljavanja. Povezanost javnim prijevozom izuzetno je loša, u nekim dijelovima županije nepostojeća, a u javnom prijevozu najveće značenje ima željeznica. Osim unutar županije,

povezanost županije sa susjednim županijama i ostalim dijelovima Hrvatske je loša. Nedostaje analiza gospodarskih trendova kojima bi se predvidjele promjene i buduće potrebe gospodarstva, a radnici i poduzeća teško se prilagođavaju promjenama u gospodarstvu. Industrijski su pogoni neravnomjerno raspoređeni, najviše ih nedostaje u zapadnom i sjeveroistočnom dijelu županije, zbog čega se i čitava županija neravnomjerno razvija. Veliki problem predstavlja i ilegalan rad, koji je prisutan u svim segmentima gospodarstva. Osim toga, nedostaje županijskih i državnih poticaja za industrijski razvoj, a nedostaje i sposobnosti povlačenja sredstava iz EU fondova (Zagorska razvojna agencija, 2014). Obrazovni sustav nije u skladu s ponudom i potražnjom na tržištu rada, što dodatno utječe na nezaposlenost i odlazak radne snage u susjedne županije i države u potrazi za poslom. Također, veliki je udio stanovništva s nezavršenom i završenom samo osnovnom školom, a školski programi nisu usmjereni na zapošljavanje, te nema interesa za pojedine programe i nedostaje programa tehničke struke. Nedovoljno se kontrolira iskorištavanje mineralnih sirovina i drugih resursa kroz koncesije kojima upravlja država, a privatni sektor nedovoljno ulaže u istraživanje i razvoj. Osim industrije, u ukupnom gospodarstvu važnu ulogu ima i turizam, no turizam je djelatnost na koju se ne može dugoročno osloniti i koja ne bi trebala biti temelj gospodarstva neke države. Cilj je Krapinsko-zagorske županije stvoriti konkurentnu industriju i gospodarstvo općenito (Zagorska razvojna agencija, 2014). S obzirom na malo lokalno i nacionalno tržište nastoji se povećati konkurentnost industrije i izvoz dodatno proširiti na inozemno tržište. Povećanje izvoza može dovesti do povećanja zaposlenosti, profitabilnosti, a u konačnici i do poboljšanja kvalitete života. Nastoji se pomoći novim proizvođačima pri ulasku na nova tržišta, kako bi oni mogli konkurirati drugim proizvođačima i zadržati se na novom tržištu. Potiče se restrukturiranje proizvodnje i okretanje proizvodnji proizvoda više dodane vrijednosti, kojima bi se poduzeća lakše probila i zadržala na tržištu. Smanjenjem troškova proizvodnje, ulaganjem u modernizaciju (nova postrojenja i oprema) te u istraživanje i razvoj može se postići konkurentnost. Također, trebalo bi povezivati lokalne industrijske pogone koji bi se zajedno lakše probili na tržište. Za Krapinsko-zagorsku je županiju izuzetno važno jačanje kapaciteta poduzetničkih potpornih institucija (PPI) (Zagorska razvojna agencija, 2014). One daju podršku ulaganjima i umrežavanju, te osnivanje novih (start-up) tvrtki. Potiče se konstantno ulaganje u kvalitetu proizvoda i jačanje kvalitete proizvodnje domaćih proizvoda, te jačanje malih izvoznika, a sve to kako bi se smanjio uvoz. Potrebno je okrenuti se privatnom sektoru čime bi se doprinijelo uvođenju novih proizvoda na tržište, a i novih tehnologija za proizvodnju. Potrebno je provesti puno mjera kako bi se u budućnosti postigla konkurentnost industrije i gospodarstva općenito, ali i kako bi se iskoristili svi potencijali Krapinsko-zagorske županije.

6.ZAKLJUČAK

Industrija je najvažniji segment gospodarstva Krapinsko-zagorske županije, što dokazuje njezin udio s 47,6 % u ukupnom gospodarstvu. Ona čini značajni udio u ukupnoj proizvodnji i izvozu županije. Ima dugu tradiciju, a njezin je razvoj započeo još u prvim godinama 19. stoljeća, kada su se počele razvijati tvornice čiji se rad temelji na iskorištavanju postojećih sirovina, pri čemu se ističe eksploatacija ugljena. Industrijalizacija se odvijala brzo i kratko je trajala, a imala je veliki utjecaj na buduća industrijska kretanja u Krapinsko-zagorskoj županiji. Kako je to uobičajeno u svjetskom gospodarstvu, nakon procesa industrijalizacije uslijedio je i proces deindustrijalizacije, koji se također odvijao brzo. Iako je županija bila zahvaćena procesom deindustrijalizacije, ona nije ostavila veliku štetu na industriju i ukupno gospodarstvo. Danas se Krapinsko-zagorska županija, unatoč zatvaranju brojnih industrijskih pogona, uspješno odupire deindustrijalizaciji. Raste ukupna vrijednost proizvodnje i izvoza, a županija ostvaruje trgovinski suficit. Industrijska proizvodnja Krapinsko-zagorske županije čini 3.9 % ukupne proizvodnje u Hrvatskoj, a 3.8 % industrijskih proizvoda proizvedenih u Hrvatskoj izvozi se iz Krapinsko-zagorske županije. Također, raste i broj zaposlenih, dok stopa nezaposlenosti pada u zadnjih nekoliko godina. U prerađivačkoj je industriji 2015. godine bilo 9501 zaposleni, a u rudarstvu 158 zaposlenih, dok je nezaposlenih bilo 6648. Krapinsko-zagorska županija na području trgovine surađuje s mnogim europskim zemljama, ali i sa mnogim svjetskim zemljama. Najveću ulogu u industriji i cjelokupnom gospodarstvu ima prerađivačka industrija, koja ostvaruje polovicu vrijednosti proizvodnje i većinu izvoza, dok rudarstvo i vađenje čini tek 1,5 % proizvodnje i 0,3 % izvoza. Najvažnije su grane industrije tekstilna industrija, proizvodnja papira i proizvoda od papira, proizvodnja gume i plastike, proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih sirovina i proizvodnja gotovih metalnih proizvoda. Unatoč pozitivnim industrijskim kretanjima, postoje brojni razvojni problemi koji ograničavaju razvoj industrije. Najviše se ističu niska tehnološka razina, proizvodi niske dodane vrijednosti i obrazovni sustav koji nije u skladu s potrebama tržišta, kao i dominacija malih i srednjih poduzeća koja teško mogu konkurirati na većem i inozemnom tržištu. Potrebno je provesti brojne mjere kojima bi se povećala konkurentnost industrije i kojima bi se proširilo tržište, a konačno i povećao industrijski i rast cjelokupnog gospodarstva. Prije svega, treba se okrenuti proizvodnji proizvoda više dodane vrijednosti, prilagoditi obrazovni sustav i modernizirati industrijska postrojenja, te povezati lokalna poduzeća kako bi se ona lakše probila i zadržala na tržištu. Unatoč problemima, industrija je Krapinsko-zagorske županije na zadovoljavajućoj razini i nastavlja s pozitivnim industrijskim kretanjima. Ako se

taj trend nastavi i u budućnosti, Krapinsko-zagorska će županija iskoristiti sve svoje potencijale i postati jedan od najvažnijih dijelova gospodarstva Republike Hrvatske.

LITERATURA

Družić, I., Penava, M., Raguž, I., 2012: Strukturni učinci deindustrijalizacije, u Zbornik radova znanstvenog skupa: Razvojna strategija malog nacionalnog gospodarstva u globaliziranom svijetu, (ur. Družić, G.; Družić, I.), Zagreb, 20.9.2012., Ekonomski fakultet Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 43-63

Jadan, I., Bulat, R., Belinić, M., Belošević, M., Bogožalec, J., Bregović, J., Brezni, J., Brlek, V., Družinec, I., Gretić, I., Gretić, M., Jelić, I., Kozina, A., Kučiš, S., Landripet, I., Matetić, V., Šimunjak, M., Špiranec, J., Štipak, A., Štrok, I., Vragović, G., 1981: Hrvatsko Zagorje u revoluciji, Školska knjiga, Zagreb

Ministarstvo gospodarstva, 2014: Industrijska strategija Republike Hrvatske 2014.-2020., www.mingo.hr/page/kategorija/industrijska-strategija-republike-hrvatske-2014-2020 (04.07.2018.)

Njegač, D., 1989: Oblici i značenje decentralizacije industrije Zagreba u Hrvatsko Zagorje, *Acta Geographica Croatica* 24 (1), 101-110

Penava, M., Družić, M., 2014: Industrijska politika Hrvatske – pogled s aspekta deindustrijalizacije, u Zbornik radova znanstvenog skupa: Razvojni potencijali hrvatskog gospodarstva, (ur. Družić, G.; Družić, I.), Zagreb, 16.10.2014., Ekonomski fakultet Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, 153-173

Zagorje International, 2016: Na području Krapinsko-zagorske županije, u stečaju 66 poduzeća, www.zagorje-international.hr/index.php/2016/09/25/na-podrucju-krapinsko-zagorske-zupanije-u-stecaju-66-poduzeca/ (09.07.2018.)

Zagorska razvojna agencija, 2014: Strategija razvoja Krapinsko-zagorske županije do 2020. godine, www.kzz.hr/strategija-razvoja-2020 (04.07.2018.)

IZVORI

Državni statistički zavod, 2016: Statistički ljetopis Republike Hrvatske 2016, www.dzs.hr/hrv/publication/stat_year.htm (09.07.2018.)

Državni statistički zavod, 2016: Zaposleni prema područjima djelatnosti i po županijama, stanje 31. ožujka 2016., www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2016/09-02-04_01_2016.htm (09.07.2018.)

Državni statistički zavod, 2017: Industrija, www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Industrija.xlsx (09.07.2018.)

Državni statistički zavod, 2017: Industrijska proizvodnja u 2015., www.dzs.hr (09.07.2018.)

Državni statistički zavod, 2017: Robna razmjena s inozemstvom – pregled po županijama, konačni podaci, www.dzs.hr (09.07.2018.)

Hrvatska gospodarska komora, 2016: Analiza osnivanja poduzetničkog inkubatora Krapinsko-zagorske županije, www.hgk.hr/documents/krapina-analiza-osnivanja-poduzetnickog-inkubatora-kzz57bc54911acc2.pdf (08.07.2018.)

Hrvatska gospodarska komora, 2018: Gospodarstvo Krapinsko-zagorske županije, www.hgk.hr/zupanijska-komora-krapina/gospodarstvo-krapinsko-zagorske-zupanije (03.07.2018.)

Krapinsko-zagorska županija, 2018: Krapinsko-zagorska županija, www.kzz.hr (29.06.2018.)